

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 566a

Tiltaltes navn: Marit Pedersdatter

Årstall: 1683

Sted: Namdal i Nord-Trøndelag

U t s k r i f t

av

justisprotokoll for "Trondhjems Lagting" 1676 - 1684,
autorisert 18. april 1676.

Fol.152.

"Anno 1683, dend 18 Iunii, efftersom dend 17de indfalt paa
 een Søndag, bleff Botolphi almindelige Laugting holded och
 de beschikkede Laugretzmend i ædtaged. - - - - -
 Bleff saa Retten dereffter administrered, i offuerVerelse
 af her Stift Amtmand Wind och tolf Bonde Lænsmand oc Lag
 Retz mænd, huor da først bleff paaraabt en Qvinde fra Nome-
 dalen Fogderie aff Nerø Gield, ved naffn Lisbet Pedersdaatter,
 huilchen een Tøs Marit Pedersdaatter ved æn siuffn haffde obn-
 bared , at hun schulle reded pa sig til hekkerfeld, eller
 sligt. Dend p.son som sligt forebragt møtte iche. Vistes
 ei eller hun var at finde, alleene paa et halfft eller 3/4
 aars tid hafde samme qndfolk omstripped dette heele amt offr,
 oc hiulped sig med Løin och signeri, saa hender gaffues et
 ont Røgte. Dend beschylte qnde bleff strax examinered, och
 Sorenschriffuerens Acte liudeligen oplæst, hunn til alle poster
 examinered, men blef hart ved hendes benegtelse ; De til-
 stedeverende hendes Naboer, som i Acten findes indført, bleff
 tilspurt, om de haffde nogen tid fornemed noged til hendes
 liiff och leffned, at hunn sig til noged ont laded bruge, el-
 ler noged enten Mennische eller Creatur ont tilføied, Svaredes:
 Nei. alleene, de haffde hørt, hurnaltid var beschylt for
 troldom. Videre viste de iche. Sagens videre betragtelse
 bleff optaged. - - - - -
 huorfor oc Retten bleff opsat til morgenen nest effter ; Da

saaledes i disse 2de forhørte Sager saaledes bleff til afschied giffued.

Udi dend til Offuerdommerens eragting henstillede och nu for Laugtings Retten indførte Sag, imellem Maren Biørnsdaater och Lisbet Pedersdaatter aff Nommedalß Fogderie. Effterdi dette offuer Lisbet Pedersdaatter for Retten indførte Klagemaal beroer paa alleene een Qvindespersons Maren Biørnsdaatters udaff Drømme eller i Søffne opfattede Beskyldning, foruden nogen anden allerringeste beviislighed i andre maader: Dend beschyldende til med Retten har entvigelid och sig iche lader finde ; huorfor uden, effter nøjeste effterforskning, iche kand fornemmis, at dend beschyldte nogen, enten med ord eller Gierning har belediget : Thi kand Retten, i saa en ~~mærketz~~oc Gud allene beviste Sag Lisbet Peders Daatter inted paadømme, men ~~hunn~~, ald dend stund indted betydeligere om hender opdageß, Farer herfra Sagesløs. Doch Recommenderes henders omgiengelße tilsiuffn disimidlertid saa meged dis mere de Guds Ords tienere, som hender med Orded och Sacramenterne betiener der sammesteds, ligesom och Kongl. Mayß Foged bær paa achte, om og noged usømmeligt oc uchristeligt hos hender schulle fornemmis effter denne Dag. "

U t s k r i f t

av

justisprotokoll for "Trondhjems Lagting" 1701 - 1709,
 autorisert 17. juni 1701.

- Fol. 171. " A^o 1705 Løfuerdagen Dend 27 Iunj effter Hans Kongl: Mat^{tt}
 allernaadigste udgangne Forordning om Tingene og Rettergangs-
 dagenes forandring effter dend gamle Stiil, blef Botolphi
 Laugtings Rett holded udj Trundhiem, Huor da een deel af de
 for dette Aar opnefnte og til sagde Bonde Laugrettesmend, saa
 mange som dend tid møtte, blefue i ad tagne, huis antal dog
 var saare ringe, som formedelst dette onde veir, maa hafue
 foraarsaged, at de udeblifuende kunde til stede komme - [!]
-
- " 172. Tisdagen Dend 30 Iunj Continuerede laugtinged end fremdeles,
 tilstedeværende de otte borgerlige laugrettesmend, samt andre
 Gotfolch fleere, - - - - -
- " 173 b. Amund Schoemager fra Jnderøens Fogderie, hafde indstefnt Soren-
 schrifueren sammestedß Nielß Olßen wind for een hans ofuer
 hannem nestleden 3 Dec: afsagde Dom, huor ved hand er til
 funden at miste sin Boetslod, saavelsom at Rømme Kongens Riger
 og Lande, formedelst hand udj sin Druchenschab af løstighed
 schal hafue ligesom brugt igien vißning for nogle bortstaalne
 penge, som Soldat Larß **Felstad** schal hafue de tvende indstefnte
 Selbøggere nafmlig Ole Eggen og Jngbregt Langlj tillagt, med
 videre som Stefningen videre formelder som for vedkommende
 loulig var anvist. Anders Schiøtte paa Citantens vegne som
 nu/^{og}self møtte, fremlagde dend paa anchored UnderRettes Dom, som
 til Slutning blef oplest. proponerede paa Amund Schoemagers

vegne mundtlig, at som dette var scheid meere udj hans Drochenschab og af Eenfoldighed, end hand viste eller forstod huad ded betyde, eller at hand udj noged saadant i ringeste var kyndig eller hafde brugt ded, saa formodede hand at Sorenschrifuerens Dom blifuer limittered og denne fattige Mand motte komme til sin fred, og lade sig i sin Salighedß Sag betienne, som hand nu paa et aars tid hafuer veret fraholt. Af de 2de Jndstefnte Selbøggere, som var beschylt for de bortstaaene penge, møtte nu Ole Eggen for Retten, som iche videre hafde hertil at svare, men forschid sig til Sorenschrifuerens Dom, og huad i desßen Acte findes derom indført, Sorenschrifueren Nielß Olsen wind møtte self for Retten, og forschid sig til sin udstædde Dom og Forretning, saasom hand hafde lowen for sig, huor fore hand iche torde understaae sig at bruge nogen limitation i denne Sag, men stillede ded nu under denne Rettens Klendelse. Amund Schoemager, begierede at med hannem i ded lideligste motte omgaaes, som hans Eenfoldighed har bragt ham udj, og hand er een Vanfør Mand, som befandtes og udvistes at hand var u-ferdig.

Fol. 175. A^o 1705 Onsdagen Dend 29 Iulj blef LaugtingsRetten udj Trundhiem Administreret, tilstedeverende de sedvanlige borgerlige Laugrettesmend samt andre got Folch fleere, da efterfølgende Domme udj de forhen afhørte Sager, for Retten blef afsagt -

" 177. Imellem Amund Schoemager fra Jnderøen og Ole Eggen samt Jngbregt Langlj af Selboe, saa og Sorenschrifueren af Jnderøens Fogderie Nielß Olufsen wind.

Ihuor vel Sorenskrifueren sin Dom paa lowen rettelig har grundet, saa har dog Ober Retten største Anledning at Conside-

rere denne vanføre fattige Mand Amund Schoemagers een deel hans store Eenfoldighed, at hand dette Werck meere har foretaget i hensigt der ved at ville iage een frygt ind hos de mißtengte, end til nogen fuldkommen Signerie eller Manen at øfue, Dernest at saadant af ham i Druckenskab er begaaed, og for ded ^{die} at der aldrig ofuerbevises ham at hand nogen tid tilforne deßlige har øfuet eller der udj er blefuen befunden ; Som da dend Allegerede Articul benefner dem som i dißlige mißtengte Kunster befindes kyndige og erfarne, ded nu Amund Skoemager ingenlunde er ofuerbevist, Saa Modereris med saa megen diß større Adgang dend af Sorenskrifueren afsagde og nu indstefnte Dom, saaledes, at Amund Skoemager beholder frelselig baade sin fred og sin boets lod, og i sin Saligheds Sag bør betiennis, dog bør hand til nogen Erindring for denne begangne Schrøbelighed, Andre til advarsel bøde til Kongl: May^{tt} 6 Rdr: og til de fattige her i Ho:pitalet 4^r Rdr: under adferd effter lowen. "

U t s k r i f t

av

justisprotokoll for "Trondhjems Lagting" 1711 - 1739,
autorisert 26. september 1710.

Fol. 26 b. "A^o 1712 Løfuerdagen Dend 9de Ianuarij blef ded Ordinaire Hellig Tre Konger Laugting holdet udj Trundhiem, tilstede værende Effterskrefne borgerlige Laugrettesmænd for dette aar til nefnte, nemlig, Anders Goutsen for Anders Caspersen Smed, Tore Ioensen for sig self, Carl Pedersen for Nielß Pedersen Smed ; Anders Svendsen for sig self, Peder Hansen Snidker, Ifuer Bager for Ingbregt Arentsen Skoemager, Ioen Andersen Schoemager og Ellef Knudsen Nordal for sig self, tillige med fleere got Folch, som laugting søgte. - - - - -

" 28 b. Tisdagen Dend 12 Ianuarj Continuerede ded Ordinaire Hellig Tre Konger Laugting fremdeles udj Trundhiem, tilstede verende, som forbemelt, - - - - -
Kongl. May^{tt} Foged af Størdals Fogderie Ienß Mogensen hafde paa sine egne vegne indstefnt Sorenschrifueren af ermelte Fogderie Hendrich Drejer, for een hanß og med hafte Laugrettes mænd af Lexvigens Prestegield, nestleden 13 Nov: afsagde Dom, ofver et Qvinde Mennische der sammestedsß ved Nafn Marrit Pedersdaatter, som efter egen tilstaaelse for under Ketten sampt vidners ofuerbetydning, har brugt adskilligt, og derved indbilled gemeene folch, een deel at giøre got, og een Deel at giøre schade, ia derforuden mißbrugt Gudß hellige Ord, med videre, huorfore hun af Sorenschrifueren og hans med verende Laugrettesmænd er dømt at lide efter lovens 6 bogß 1 Cap: 10 Art: Huor om dend indtagne Stefning videre formelder, som

blef oplest, og for alle indbemelte effter desPen paategnelse fandtes loulig forkyndt. Hans Nielsen paa Fogdens vegne fremgaf dend paasteinte Dom, som til afscheed blef oplest og der effter tilspurte Marrit Pedersdaatter, som nu Nerverende for Retten, huad som hafde anlediget hende at skiche bud til Fogden Ienß Mogensens Kieriste, samme Qvinde Mennische sagde, at hun for stod da iche bedre, og effter tilspørsel sagde at hun iche viste nogen Aarsage der til, widere af Hans Nielsen tilspurt, huad Krafft hun hafde ved hendes udkastede Meel i dend Klud med paaeste Faderovor, og huem hende saadant hafde lert, Qvinde Mennischet svarede, at ded var sant at hun udkastede een Klud med Meel udj, som hun leste Fader paa, og at hun tog ded af sig self og ingen hende ded hafde lært, og ded scheede for at fordrifue Peder Koppereidens Creature - tilspurt huad ondschab hun hafde til Peder Koperidens Kone for at giøre ont paa hendes fæ, svarede, at hun spand noget for hende og fich indtet der for, Atter tilspurt huem har lært hende denne Konst, svarede at ded var een gammel Kone, som nu er død, som lærde hende samme Konst, tilspurt huem som brugte hende dertil saaledes at beschadige andres boe og midler, og huad midler hun der til har brugt ; svarede at een og anden der i bøyden, som nu iche er stefnt, hafde beded hende der om ; Som vidne møtte som indstefnt Christopher Heglien og svarede, at hand kand iche anded sige, end at hand for schiød sig til sit aflagde vidne for underretten, **Noch** som widne fremkom Einer Svee, som forschiod sig til sit udsagn for Sorenschrifuerens Ret som Dilinquenten Marite Pedersdaatter nu vedstod at vere sant, som hand der hafde sagt, tilspurt huad hun brugte til saadant at forrette, svarede at da hun gick i Buhougen huor Einer Svees Koe gick som for ham blef død, slog hun paa samme Koe med dend Kiep hun hafde med sig,

Ole Houaaß møtte nu og, og ved stod sit vidne for underretten, huilched Marrit Pedersdaatter nu ligeledes som før vedstod, ydermeere som indstefnt møtte Christopher Grande, og ligeledes forschid sig til sit udsagn for underretten, huilched Marritte Peders Daatter tilstod og iche kunde benegte at hun gjorde et Sygt Suin got for ermelte Christopher Grande med noged smaat Korn hun gaf ded, som hun rørte først med sin haand udj og læpede noged der hoß, som var de ord hun sagde, blif god, og derfor fich hun af Mandens Kone noged Korn for sin U-mage, Nochsom indstefnt møtte Anders Sandnes paa sin Hustrues Marritte Olþdaatters vegne, for huilchen hendes udsagn for Underretten blef oplest, tillige møtte og nu Anders Øren og Ole Joensen lunden, Ole Nielsen Øren som for underretten iche har veret stefnt, møtte nu og, som for denne Ret indstefnt, huilche forklarede at de hørte af Marrit Nielþdaatter da hun sad i Mørchstuen, at hun fich af Anders Sandnes Kone et støche Kiød og een fiin brød lemse, at hun schulde giøre got. Oluf Sanden som nu indstefnt møtte, hafde vered for underretten, effter hans og Fogdens tilstaaelse vered indført, og giort der deres vidne at efftersom hand leed schaade paa sine Creature, da mißtengte hand Marrit Pedersdaatter derfor, som for saadant var nafn kyndig der i bøyden, at hun schulde hafue med saadant at fare, men saadan hans proposition for under Retten udj desßen Acte iche findes indført, men dog kunde iche beschylde hende for noget ont paa hans Fæ at hafue giort, men alleene for hun var nafn kyndig for saadant der i bøyden og hun hafde vered i hanß Naboes Gaard, saa mißtengte hand hende for dend skade hans Creature er vederfaret ; Marrite Pedersdaatter imodsagde dette, at hun ingen tid har giort ont paa hans Creature, men

effter hanß lejlighed faaede almisße hos ham. Fleere vidner ofuer dette Qvinde Menniske var nu icke indstefnt eller for Retten møtte. Paa Sorenschrifuerens vegne til Stefnemaaled og dend indstefnte Dom, at svare, sagde Hanß Nielßen, at hannem ved Schrifuelse var til meldet, paa Sorenschrifuerens vegne at svare, at hand forschied sig til sin udstedde Dom, paa Laugrettesmendenes vegne fremkom som indstefnt - Nielß Tellemoen og Ienß Landsem, huilche paa egne og de fleeres vegne, forschied sig til dend af dem udstedde og forseglede acte, dend de formeente paa lowen at vere grundet, og der fore formodede desßen ved magt Kiendelse. Hanß Nielßen paa Fogden Ienß Mogensens vegne Reserverte sig at lade samme Qvinde Menniske for Retten opkalde til nærmere Examination, naar Retten igien vorder sat, og da samme tid at giøre sin paastand,

Fol. 30 b. A^o 1712 Fredagen Dend 15 Ianuarij Continuerede ded Ordinaire Hellig Tre Konger Laugting end fremdeeles udj Trundhiem, tilstede værende som for bemelt,

Angaaende dend af Fogden Ienß Mogensen indstefnte Sag imod Dilinquenten Marrite Pedersdaatter, huor om tilforn fol. 29 findes Protokollered, Ermelte Qvinde Menniske blef nu atter for Retten fremstilled, da hender af Hanß Nielsen paa Fogden Ienß Mogensens Vegne blef fore holt, huad hun nu videre kunde hafue at bekiende udj denne hende paa kostede Sag, end ded hun ved seeniste Rettens Hold hafde udsagt, at hun ded da nu vilde udsige og vedstaa, saa vit hun i ald denne forefaldende Passagie kunde vide sig at vere foreholden, bemelte Qvinde Menniske som nu nærverende for Retten, som effter Rettens nøyeste Examination ved stod hendes seeniste giorde bekiendelse her

for Retten, med dend udkastede Klud og Meel udj, huor paa hun hafuer lest Fadervor, og ded scheede i henseende at forderfue Peder Koppereidens Creature, huiß Kone hun var vred paa, som for er melt, paa videre tilspørsel sagde hun at vere 84 aar gammel og er fød paa Krochen i Lexvigen samt nu i forleden Høst veret til Alters i Lexvigen for Hr Petter Surland, huilchet hun nu atter igien tog og berettede at vere i forleden foraar hun gick til alters, saasom ded nu er 18 Uger siden hun blev antastet og fast sat for samme sit brugte Signerie. Efter videre tilspørsel og Examination wilde ermelte Qvindfolch paa alle gjorde Spørmaale icke ydermeere udsige eller bekiende, endten huad ord hun til dette sit forøfuede werch brugt hafuer, eller og huad middel eller Materie hun der til brugte hafuer, videre end som bemelt, hun til forn hafuer udsagt. Hanß Nielsen paa Fogden Ienß Mogensens vegne der effter paastod, at som dette Qvinde Mennische self hafuer tilstaaed, at hafue mißbrugt Gudß Hellige ord og nafn til sit Signerie og Manen, for der ved at giøre sin Neste og Jefn Christen Schade, hun derfor da tilbørligen effter lowen derfor blifuer anseet, andre deßlige til Excempel og Afschye, huor om udj alt hand hen schiød sig til denne Respective Rettes gunstige paadømmende, huor effter samme Delinquent med sit følge fra Retten til videre blev forlofuet. "

Fol. 36 b. "A^o 1712 Torsdagen Dend 18 Februarij Continuerede ded Ordinaire Hellig Tre Konger Laugting end ydermeere udj Trundhiem, da udj Laugrettesmendenes og Vedkommendes ofuerverelse og paahør, Effterfølgende komme udj de fornen afhørte Sager, blefue afsagde.

Fol. 37 b. Imellem Fogden af Størdalß Fogderie Ienß Mogensen som Citant og Marrite Pedersdaatter samt Sorenschriueren Hendrich Drejer som ind Citeret.

Marrite Pedersdaatter som for Retterne U-tvungen hafuer tilstaaet at hafue udkastet een Poese med Meel udj (huor ofuer hun hafuer læst Fader vor) for der med at forderfue Peder Kopper-Eidens Creature, paa huiß Kone hun var vred, og i andre maader med sine indbildede Konster tengt at giøre Folck skade, burde vel sig self til velfortient Straf og andre ligesindede til Exempel efter lowen indsettes i Spindehuuset ; Men som mand saadan Huuß her paa Steden icke hafuer, bør hun i dend Sted Amptet forwises, og til Nordlandene henbringes. "